

**CONSILIEREA PSIHOLOGICĂ ÎN CAZ DE MANIFESTĂRI
ALE REZISTENȚEI LA EDUCAȚIE
(PERSPECTIVE ROGERSIENE)**

Silvia BRICEAG,
dr., conf. universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Cuvinte cheie: educație, rezistența la educație, comportament, consiliere educațională, consiliere psihologică.

„Educația este o activitate socială complexă care se realizează printr-un lanț nesfârșit de acțiuni exercitate în mod conștient, sistematic și organizat, în fiecare moment un subiect - individual sau colectiv - acționând asupra unui obiect - individual sau colectiv - , în vederea transformării acestuia într-o personalitate activă și creatoare, corespunzătoare atât condițiilor istorico-sociale prezente și de perspectivă, cât și potențialului său biopsihic individual” [6].

Rezistența în educație este fenomenul care de cele mai dese ori provoacă deficite de învățare, abateri comportamentale, definiție de relaționare, acte de delincvență. Acest fenomen este unul sesizat atât de familie cât și de cadrele didactice. Realmente această situație necesită implicație specializată. În calitate de asistență specializată a acestui fenomen poate servi consilierea. Pentru început ne vedem obligați să facem o delimitare între consilierea psihologică și cea educațională. *Consilierea educațională* poate fi definită ca o relație interumană de asistență și suport dintre persoana specializată în psihologia și consilierea educațională (profesorul-consilier) și grupul de elevi, în scopul dezvoltării personale și prevenției situațiilor de criză [3].

„**Trăsăturile definitorii** ale consilierii educaționale sunt următoarele (P. M. Sanborn):

- *este un proces de dezvoltare:* prin activitatea de consiliere se inițiază un program care are ca finalitate dezvoltarea personală, profesională și socială a persoanei;
- *are un rol pro-activ:* oferă soluții, construiește proiecte de dezvoltare personală sau socio-profesională;
- *implică responsabilitatea consilierului,* oferind soluții care să conducă la optimizarea relației elev-școală.”

Necăutând la faptul ca în literatura de specialitate întâlnim opinii conform cărora nu există o delimitare strictă între consilierea psihologică și consilierea educațională , la A. Baban găsim specificate **diferențe între consilierea educațională și consilierea psihologică** [1, p. 20]. Deci, dacă *consilierea educațională* este realizată de profesorul abilitat pentru activitățile de consiliere și orientare, *consilierea psihologică* este realizată de psihologul școlar. *Consilierea educațională* este realizată în cadrul orelor de consiliere și orientare și dirigenție, cea *psihologică* în cabinetul de consiliere. În

calitate de grup în cazul *consilierii educaționale* este clasa de elevi, părinți, în *consilierea psihologică* – persoana (elev, părinte, profesor). Obiectivele consilierii la fel diferă. Dacă în cazul *consilierii educaționale* se realizează : dezvoltarea personală, promovarea sănătății și stării de bine, prevenție, în cea *psihologică* pe lângă aceste obiective se mai realizează și remedierea. Cea mai evidentă diferență se înscrie la nivelul tematicii. Așa *consilierea educațională* are în calitate de tematici. Cunoaștere și imagine de sine, dezvoltarea unor abilități de comunicare și management al conflictelor, dezvoltarea abilităților sociale - asertivitate, dezvoltarea abilităților de prevenire a consumului de alcool, tutun, droguri, dezvoltarea unei psihosexualități sănătoase, prevenire HIV, SIDA, a sarcinii nedorite, dezvoltarea abilităților de prevenire a anxietății, depresiei, agresivității, suicid, consiliere vocațională, controlul stresului, responsabilitate sociala, tehnici de învățare eficientă etc., pe când *consilierea psihologică* este orientată spre evaluare psihologică, consiliere în probleme: emoționale (anxietate, depresie), comportamentale (agresivitate, hiperactivitate), de învățare (eșec școlar, abandon școlar), terapie individuală și de grup, intervenție în situații de criză (divorț, boală, decesul părintelui).

Din câte vedem, consilierea educațională presupune elemente de consiliere suportivă, de dezvoltare, vocațională, informațională dar profesorul consilier nu deține competențe în ceea ce numim consiliere de criză - domeniu de intervenție ce ține strict de competența psihologului și care implică cunoștințe, metode și tehnici de intervenție de specialitate.

„De asemenea, profesorul-consilier nu are ca obiectiv și competență evaluarea psihologică a elevului. Utilizarea testelor psihologice presupune vaste cunoștințe de psihodiagnoză. Rezultatul în sine la un test, exprimat numeric, poate să nu aibă nici o relevanță dacă este rupt de un context anume. Interpretarea calitativă a multiplelor valențe și relații pe care le implică orice rezultat la un test poate fi realizată doar de către psiholog. În caz contrar, evaluarea psihologică poate avea efecte negative asupra persoanei evaluate” [5].

În situație de manifestare a unor consecințe ale rezistenței la educație, în opinia noastră, atât profesorul-consilier cât și psihologul școlar pot interveni pentru oferirea de suport specializat.

În acest scop, psihologul școlar poate apela la ideile psihologiei umaniste, care l-a avut în calitate de inițiator pe A. Maslow și adepții săi atât americani (Carl Rogers, Charlotte Bühler, J.F.T. Bugental), cât și din alte țări europene, cum ar fi: Anglia (J. Cohen), Germania (A. Wellek), Franța (Max Pages, A. de Peretti).

Asociația americană de Psihologie Umanistă a formulat patru caracteristici ale celor ce aderă la noua orientare, caracteristici care exprimă, de fapt, *scopurile* ei [5, p.105]:

- centrarea atenției pe *experiența persoanei*, ca fenomen primar în studiul omului;
- accent pe unele *calități umane* cum ar fi: alegerea, creativitatea, valorizarea și auto-actualizarea;

- accent pe selectarea problemelor și procedeele de cercetare, pe încărcătura de semnificații;
- preocuparea pentru valorizarea demnității și calității umane, pentru dezvoltarea potențialului inherent oricărei persoane, accent pe persoana care are o poziție centrală, aceasta fiind văzută în procesul descoperirii propriei sale existențe și în relațiile sale cu alte persoane și cu grupurile sociale.

E știut faptul că modelul umanist prezintă mai multe direcții teoretice, dintre care vom descrie: teoria nondirectivă/*consilierea centrată pe client/persoană*; ***Etapile procesului de consiliere*** ar fi:

- I. ***Clientul cere ajutor***: Încă de la început consilierul precizează că nu el este cel care dispune de răspunsuri la problemele pe care le reclamă clientul, dar că situația de consiliere în care a intrat îl poate ajuta să găsească singur soluții la problemele sale. Consilierul retrăiește universul interior al clientului într-o manieră empatică și încearcă să returneze către acesta experiențele astfel receptate.
- II. ***Exprimarea unor sentimente pozitive față de sine și față de ceilalți***. Este etapa în care clientul conștientizează din ce în ce mai mult valoarea propriei sale persoane, experiențele și rolul acestora în destinul său.
- III. ***Cunoașterea de sine și înțelegerea propriului Eu***. Clientul devine din ce în ce mai capabil de a-și rezolva singur problemele; funcționarea sa psihică se ameliorează și se dezvoltă în sens optimal; crește considerația pozitivă față de sine, clientul încearcă acum o toleranță și o acceptare crescută a celorlalți, se percepe ca fiind mai apt să-și controleze și să-și dirijeze comportamentul [3].

În ceea ce privește ***relația de consiliere***, I. Holdevici evidențiază câteva *condiții* [3] consilierul nu trebuie să impună clientului condiții în ceea ce privește atitudinile, ci numai în ceea ce privește comportamentul; consilierul trebuie să se abțină de la orice exprimare sau acțiune contrară principiilor anterior formulate: trebuie să se abțină de a întreba, a dovedi, a interpreta, a sugera, a convinge, a asigura, a sfătui; consilierul trebuie să acorde încredere clientului, considerînd că acesta este cel mai în măsură a-și rezolva problemele și de a lua decizii în mod independent; consilierul trebuie să se concentreze mai ales pe ceea ce simte clientul. ***Tehnicile de consiliere*** în concepția lui C. Rogers ar fi următoarele : reflecția, meditația, afirmații cu accent pe sentimentele prezente; reformularea conținutului relatat de client; acceptarea necondiționată (atitudine empatică autentică): acceptarea pozitivă verbală și nonverbală. [4, p. 25]. Actualmente mai des întâlnim: *tehnici de ascultare (ascultarea activă)*, *tehnici de reflectare (repetiția ecou, repetiția pe alt ton)*, *tehnici de reformulare (reformularea-reflectare, reformularea ca inversare a raportului figură-fond, reformularea-clarificare)*.

Cadrul didactic lucrează în *condiții de relativă incertitudine*, deoarece constată uneori că efectele, o anumită reacție sau alta a clasei, nu au întotdeauna măsurarea în timp real, ce și cât au

înțeleș elevii din mesajul didactic, nici ce i-a interesat în mod real în acel moment; dar, pe de altă parte, el *este nevoit să adopte decizii în timp real, cu promptitudine*, tocmai pe *aceste aspecte vag definite ale situațiilor* în care lucrează, motiv pentru care, numai cu o bună cunoaștere psihologică poate adecva metodele pedagogice și metodice situațiilor în schimbare, cunoaștere psihologică însușită sistematică care să depășească „psihologia cotidiană” însușită de către fiecare dintre noi prin experiență socială sau introspecție.

Procesul instructiv educativ este realizat continuu atât în cadre formale cât și informale, atât de profesori cât și de părinți sau comunitate. În educarea tinerilor, pot apărea o serie de dificultăți și de obstacole cărora psihologia educațională încearcă să le ofere rezolvări. În același timp, aceste obstacole oferă prețioase indici asupra nivelului și tipului de cunoștințe de ordin psihologic pe care ar trebui să le dețină profesorul, indiferent de specialitatea acestuia. Misiunea cadrului didactic este una nobilă dar în același timp una foarte complicată, iată de ce considerăm că, cel puțin în situații problematice evidente, cum ar fi consecințele rezistenței la educație, e necesară reunirea competențelor diferitor specialiști pentru corijarea unor astfel de comportamente și facilitarea existenței elevului.

Referințe bibliografice:

1. Baban, A. (coord.). Consiliere educațională. Cluj Napoca, 2001.
2. Dafinoiu, I. Elemente de psihoterapie integrativa. Iași: Polirom, 2000, p. 126-127.
3. Holdevici, I. Elemente de psihoterapie. București: ALL, 1996.
4. Luca, A. Carl Rogers și terapia centrată pe persoană. **In:** Mitrofan, I. (coord.). Orientarea experiențială în psihoterapie. București, 2000, p. 24-59.
5. Mitrofan, I. (coord.). Orientarea experiențială în psihoterapie. București : Ed. SPER, 2000.
6. Nicola, I. Tratat de pedagogie școlară. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1996.